

2019-10-24

457-6856-2019

Regeringskansliet,
Försvarsdepartementet

Yttrande över slutbetänkandet Förbättrat skydd för totalförsvaret (SOU 2019:34)

Er beteckning: Fö2019/00661/RS

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Hallands län har beretts möjlighet att lämna synpunkter över slutbetänkandet av kommittén för Förbättrat skydd för totalförsvaret (SOU 2019:34). Länsstyrelsen ställer sig i huvudsak positiv till kommitténs förslag som stärker möjligheten att tillvarata totalförsvarets intressen. Länsstyrelsen i Halland avstyrker däremot kommitténs förslag att inrätta fyra granskningsmyndigheter vid länsstyrelserna i Stockholms, Skånes, Västra Götalands och Norrbottens län och föreslår i stället att invänta förslag från utredningen om ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar. Länsstyrelsen i Halland har även synpunkter på kap 7 i slutbetänkandet som rör kompletteringar i Plan- och bygglag (2010:900).

Avsnitt i slutbetänkandet som Länsstyrelsen i Hallands län har synpunkter på

Kapitel 7 Ökat skydd i den fysiska planeringsprocessen

Länsstyrelsen avstyrker den föreslagna förändringarna i plan- och bygglagens (PBL) kapitel 3 och 11 eftersom förslaget påverkar planeringssystemet på ett sätt som inte är tillräckligt utrett. Förslaget i betänkandet innebär att 3 kap 10§ PBL kompletteras med att länsstyrelsen i samrådet angående översiktsplan även ska *verka för att totalförsvarets intressen i övrigt inte påtagligt motverkas* samt att 11 kap 10§ PBL kompletteras med ytterligare en ingripandegrund avseende totalförsvaret (det allmänna intresset i 3 kap 9§ miljöbalken).

Länsstyrelsen anser att det är positivt och högst motiverat att totalförsvarets intressen tillvaratas i den fysiska planeringen. Länsstyrelsen menar att denna möjlighet redan finns i PBL då länsstyrelsen i samrådet ska ge rådgivning om allmänna intressen. PBL 2 kap 2 § kopplar an till både riksintressen och allmänna intressen i kap 3 miljöbalken. Länsstyrelsen avstyrker

2019-10-24

457-6856-2019

kompletteringen i 3 kap 10 § PBL såvida inte den föreslagna ingripandegrunden enligt nedan ska genomföras.

Länsstyrelsen är generellt tveksam till att ingripandegrunderna i 11 kap 10§ utökas. Inte sällan föreslås olika ingripandegrunder i statliga utredningar. Med fler ingripandegrunder kringgås den demokratiska ordningen då kommunala ansvar och uppdrag (exempelvis planmonopolet) förskjuts till staten att avgöra. Det fysiska samhällsbygget är idag redan komplext att genomföra. Handlingsutrymmet för kommunerna att lösa bostadsförsörjning för en växande befolkning, handlingsutrymmet att anpassa samhället till klimatförändringar samt möjligheten att lösa andra angelägna frågor krymper i takt med fler ingripandegrunder och fler intresseanspråk. Länsstyrelsen har idag inte någon annan ingripandegrund i kap 3 miljöbalken än för just riksintressen.

Om regering anser att förslaget i betänkandet ska genomföras behöver kap 5 i PBL kompletteras (5 kap 14§, 5 kap 22 § PBL). Det kan övervägas att 3 kap 5 § PBL kompletteras avseende vad som ska framgå av en översiktsplan. Det kan även övervägas att hushållningsförordningen kompletteras så att det är tydligt vem som ska lämna uppgifter i skriftlig form om de allmänna intressena.

Kapitel 14.9.2 Några utpekade länsstyrelser bör utses till granskningsmyndighet

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att länsstyrelserna i Stockholms, Skånes, Västra Götalands och Norrbottens län blir granskningsmyndigheter. Kommitténs förslag är i linje med kompletteringsutredningen till den nya säkerhetsskyddslagen (SOU 2018:82) vilken också föreslår att länsstyrelserna i Stockholms, Skånes, Västra Götalands och Norrbottens län blir tillsynsmyndighet för enskilda verksamhetsutövare.

Länsstyrelsen anser att det genom kommitténs förslag tillsammans med kompletteringsutredningen till nya säkerhetsskyddslagen riskerar att inrätta en högre regional beslutsnivå i landet vilket riskerar att skapa oklara besluts- och rapporteringsvägar samt urholkar krishanteringssystemet med lokal, regional och nationell nivå. Förslaget riskerar även att urholka länsstyrelsernas förtroende och roll som högsta civila totalförsvarsmyndighet på regional nivå.

Länsstyrelsen föreslår att invänta förslag från utredningen om ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar.

2019-10-24

457-6856-2019

Bakgrundsinformation

I slutbetänkande för förbättrat skydd för totalförsvaret föreslås att ett statligt kontrollsystem införas med möjlighet för staten att granska, villkora eller förbjuda överlåtelser och upplåtelser av utpekad egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret

Staten föreslås genom länsstyrelsen ges en utökad möjlighet att tillvarata totalförsvarets intressen i den fysiska planeringsprocessen exempelvis genom att länsstyrelsen ges möjligheter att ingripa mot kommunala beslut. Kommittén föreslår att uppnå ovanstående genom tillägg till lagen om extraordinära händelser (LEH) där kommuner och landsting vid behov ska samråda med länsstyrelsen i frågor av betydelse för totalförsvaret.

Kommittén föreslår vidare att detta ska kunna uppnås genom en ändring i plan- och bygglagen (2010:900) (PBL) där Länsstyrelserna i ökad utsträckning bör verka för att totalförsvarets krav och intressen tillvaratas i samråd som rör planering av mark- och vattenområden. Länsstyrelserna bör ha en generell möjlighet att ingripa mot kommunala beslut som innebär att totalförsvarets intressen påtagligt motverkas. Länsstyrelsen bör ges ökade möjligheter att överpröva vissa kommunala planbeslut. Kommittén föreslår som ett alternativ till ändring i plan- och bygglagen att det införs ett tillägg till kommunallagen med motsvarande innebörd. Kommittén poängterar själva att deras förslag innebär en särreglering för totalförsvarsintressena, jämfört med andra allmänna intressen.

Kommittén föreslår vidare att länsstyrelsen bör kunna överpröva ett kommunalt beslut om detaljplan eller områdesbestämmelser även i de fall där totalförsvarets intressen påtagligt motverkas på något annat sätt än genom att ett riksintresse inte tillgodoses. Det föreslagna kontrollsystemet avser att skydda viktiga totalförsvarsintressen. Samtidigt kan systemet innebära inskränkningar av enskilda ägares rätt att förfoga över sin egendom. En förbjuden försäljning av en fastighet belägen inom ett skyddsvärt geografiskt område ska medföra rätt till statlig inlösen för en enskild ägare. Granskningsmyndighetens beslut att villkora eller förbjuda en avveckling, upplåtelse eller överlåtelse ska kunna överklagas. Överklagande ska i samtliga fall ske till regeringen istället för till allmän förvaltningsdomstol. Kommittén hänvisar till säkerhetsskyddsaspekterna kopplat till tänkbara ärenden samt att antalet ärenden bedöms som få. Det föreslås en generell uttryckt skyldighet i lag för kommuner och landsting att beakta totalförsvarets krav i sin verksamhet. Det föreslås även att fysiskt skyddade anläggningar som inrättats för behov inom civilt försvar endast får avvecklas, överlätas eller upplåtas av en kommun eller ett landsting efter medgivande från granskningsmyndigheten.

2019-10-24

457-6856-2019

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Jörgen Peters med handläggare Thomas Nederhed Högardh som föredragande. I den slutliga beredningen har länsarkitekt Cecilia Engström och beredningsdirektör Niklas Nordgren medverkat.

Jörgen Peters

Thomas Nederhed Högardh

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.